

3 побуту в С.Р.С.Р.

Ще про гостювання польських послів в Харкові. — Бриль про положення в С.Р.С.Р. і політику радянської влади. — Тенденційність і брехливість польської преси.

Польська посольська делегація побула в Харкові два дні. Для 19. січня послів вітали й оглянули завод сільсько-господарських машин „Сепіа Молот“, шквалачись машинним, виробітком робітничим, вартістю продукції й умовинами робітничого життя. Представили робітників вітам делегації, висловили думку, що небагато буть навчали дружині відносини між трудящими масами Польщі й С.Р.С.Р.

У відповіді член делегації пос. Гельман підкреслював позицію робітників і селян рад. союзу. Україна — говорив Гельман — є країною правопорушень, в ній панує праця. Делегація вже переслідується, як зростає гнівний підйом робітників і селян рад. республік.

Офіція делегації відвідала Центр. Комісію нар. меншостей при ВУЦВК, де її познайомлено з положенням жидівської й польської меншости на Україні. Маломістечкове жидівське населення живе в ремеслах та служить в різних підприємствах, установах та кооперативах. Понад пів мільона жидівського населення (на 1 міль. 700 тис. Жидів на Україні) потребує допомоги. Тому робляться заходи, щоб їх перевести на хліборобство або розмістити в промислових підприємствах.

Серед польського населення йде робота в напрямі творення польських шкіл, забезпечення їх учителями, забезпечення прав польського населення в мішаних сім'ях і районах.

Зайшла удалася делегація до ЦПУ. (держ. політ. управління), де її зустріч нар. ком. внутр. справ Балицький. Делегати цікавилися структурою органів держ. політ. управління, станом ув'язнених, реченням ув'язнення до суду (довгою слідчого арешту) та тим, як переслідуються співробітники ЦПУ, що допустилися злочинів при виконанні своїх обов'язків. Балицький зазначив, що з такими злочинними поведінками дуже гостро до розстрілів включно. Після того делегати відвідали в'язницю, ствердили їх додатний санітарний стан, розмовляли з в'язнями, та ствердили, що положення в польських в'язницях є без порівняння гірше, як в радянських.

Увечері відбувся бенкет в Готелі Асторія, в якому взяли участь уповноважений нарком закорд. справ на Україні Шліхтер, польський ген. консул Шквинський і представники громадянства.

Відкривавши бенкет, член ВУЦВК, Конотоп висловив в імені громадських організацій України певність, що поїздка польських послів започаткує культурний й економічний зв'язок між двома сусідніми народами. Далі висловив він побажання й потребу виміни культурних цінностей між обома країнами.

Відповідаючи на привітання, зазнав пос. Бриль, що польські делегати є представниками робітників і селян. Вони приїхали, щоб на власні очі побачити, як в нових умовах будується нова країна. У вас на кожну крош кинуть роботу і зільна загуюються всі рани, завдані громадянською війною і невдоволенням. Польський народ відноситься ворожо до царату, але тепер нема причин до ніяких непорозумінь. Подорож польських делегатів є вступом до навчання дружніх взаємин.

Бриль закінчив тостом в честь нового життя, поступу та дружніх взаємин.

Ще кращіше підкреслював бажання польського народу жити в згоді з українським пос. Гельман.

Відповідаючи в Польщі — говорив він — ми хотіли довідатися, як ви творите

ваше нове життя, що уявляється в Москві — колишньому осередку царської держави. І ми не побачили. Нам ми в столиці України, серед представників українського народу, того народу, що зістраждав та мук відносин. Я завжди своє місце серед інших відраховую в народі. Український народ творить ідею для будівництва нового вічного життя.

Після свого повертуття пос. Бриль ось як перед представником С.Р.С.Р. і успішним радянським будівництвом:

В С.Р.С.Р. кинуть праця біля господарської відбудови. Так учаться і працюють. В фабриках працюють інтенсивно, тільки в Донецькому басейні велике зниження перепинило працю. Збудовано цілу низку фабрик. Електрифікація стає позитивні кроки. Та так працюється дорого. Через те радянські товари невдатні до конкуренції на світовому ринку. Не заважаючи на те, голод товарів в С.Р.С.Р. є великий. Панує велика дорожнеча, але господарська політика правлячих кругів йде в напрямку зміцнення консумента, сел-то селянина. З тією метою підносять ціни збіжжя й інших хлібопродуктів, щоб вирівняти різницю між промисловим виробництвом і сільською продукцією та тим чином зміцнити загальну консумцію.

В С.Р.С.Р. всюди зустрічається вироб чужого походження: англійський, італійський, німецький, чеський нема тільки польських. В С.Р.С.Р. є шире бажання навчатися в Польщі торговельні, культурні й політичні взаємини. Сьогодні Польща може так здобути великі кошти, бо С.Р.С.Р. хоче забезпечити собі мир на західній границі, щоб всі сили зужити при господарській відбудові. Але якщо Польща далі буде ставитися негативно до С.Р.С.Р., а радянська унія буде розвиватися в дотеперішньому темпі, то обійдеться без нас (себ-то Польщі).

В С.Р.С.Р. держава є власником великих вартостей праці і міських нерухомостей. В діяльній виробничтві її вплив є різноманітний. Однак бажачи приспівати процес відбудови, державні чинники започаткували новий напрям економічної політики, допустили приватний капітал, дозволили на вільну торговлю, винаймали менші фабрики приватним підприємцям.

В С.Р.С.Р. є тверда валюта — червінець, вартості 10 передвоєнних карбованців. З огляду на те, що держава має виключний монопол на импорт і експорт, з огляду на те, що спроводжується лише на стільки, на скільки дозволяє експорт, то через те є запевнена рівновага торговельного балансу, в ти-самим і стійкість валюти.

Селяне й робітники є панями Росії. Очевидно, перевагу мають робітники. В освітній діяльній зроблено дуже багато. Істнує ціла низка робітничих клубів, освітніх організацій, курсів, театрів і т. и., а всі вони дбають про піднесення культурного рівня народу.

Справу національних меншостей розглядає в С.Р.С.Р. по лінії справедливості і рівності. Не робиться там ніякої різниці між поодинокими національностями, що заселяють територію б. російської імперії. Створено низку національних республік м. и. таких народів, про яких світ не знав нічого. Школи нар. меншостей удержує держава. В Києві, Москві й Ленінграді є польські учительські семінарії. В урядових не робиться різниці між членами поодиноких національностей. Поруч Москві й Українці зустрічається Польша, Латвія, Мадяри, Жиди. Пашує комуністична партія не допускає до національної боротьби. Положення жидівського населення, яке перед війною займалося

майже виключно торговельно, є досить важке.

Вінні пос. Бриль жаліється на польську пресу, яка з приводу політики союзових послів подавала найбільше дурні й брехливі відомості. Посли мали виключно на меті познайомитися з відносинами в С.Р.С.Р. де їх прийняли сердечно й чесно.

При тій нагоді пос. Бриль зазначив, що польське громадянство повсім не знає теперішнього господарського й політичного життя рад. союзу, бо польська преса оверує брехливими даними й тенденційними освітленнями. А краще було би, щоб польська преса замість прокукувати й ширити фальшиві відомості, дала правдивий образ відносин в С.Р.С.Р., через що вона прислужилася би державі і справі польсько-радянського економічного зближення.

Польська преса бреше — ось що авторітетно стверджує пос. Бриль. Польська преса бреше, малюючи відносини в С.Р.С.Р. Бреше вона так само, представляючи відносини в Польщі. А коли ми вірно малюємо ті відносини і в С.Р.С.Р. і тут — в Польщі, то нас зустрічає наклепництво польської преси і спливають закиди більшовицького фальста, сприяння комунізму, протидержавності і т. п. Одночасно дієне представлення відносин в Польщі і особливо порівняння національної політики, тут і там та її наслідки стрічається в „опозицію“ п. прокуратора. Та не заважаючи на це все, ми й далі будемо служити об'єктивній правді, бо це наша провідна лінія.

Кардинал Мерсіє.

Померший дня 23. січня п. р. у Брукселі кардинал Мерсіє був одним з найважливіших представників католицької церкви останніх часів. Покійний користувався величезними впливами і поважанням не тільки серед католицького населення Бельгії, але й здобув собі велику популярність далеко поза її границями серед усіх народів, а в першу чергу воневолених.

Кардинал Мерсіє, Малінський (з Маліні) архієпископ і примас Бельгії, родився у Вальонії в 1851 р. Священником став 1874 р. і вже в 1877 р. був професором філософії. В тому часі заснував він у Лювені славний філософський інститут. В 1898 р. став пралатом, а в 1906 р. Малінським архієпископом.

Самовідречення і повна посвяти діяльність покійника в часі війни забезпечила йому популярність і славу не тільки серед Бельгійців, але й у цілій Європі. В 1914 р. виступив він у пресі зі славним протестом проти німецьких воєнних надужит у Бельгії. Як філософ і учений будовав свій вчинок на основах філософії св. Томи з Аквіну, який вказував, що покривдені народи мають право боронитися і що війна є обороні честі та свободи батьківщини є війною справедливою і благородною. За той виступ Німці його арештували. Арешт не вплинув на зміну його становища до ворогів свого народу. В німецькій тюрмі просидів він довгі місяці серед дуже важких умовин. Вийшовши на волю в січні 1916 р. він продовжував боротьбу з окупантами німецькими чинниками, беручи все в оборону знищення матеріально та прибитих морально Бельгійців.

В травні 1924 р. нагородили кардинала Мерсіє бельгійським, французьким і італійським воєнними хрестами, а Папською особисто вложив на нього видаючи ордену Почесного Леопону.

Останніми літами працював покійний кардинал дуже інтенсивно над зближенням Риму та краще Ватикану в православній і англіканською церквою. Крім того розвивав велику гуманітарну діяльність

Позір Стрийчинні

На домі і заходом У. П. Т. в Стрию знаходиться... (текст нечитабельний) ... 1166... КОМІТЕТ. 3-4

положення значні заслуги біля відбудови значених війною областей Бельгії. З покійним війною у волю не тільки одні з найважливіших кужів католицької церкви, але й один із тих найважливіших церковних достоянств, що поєди свої чисто релігійні та церковні обов'язки були горітими національними патріотами, великими ворогами нацистства та найкращими синами свого народу. Своє церковні обов'язки він не тільки умів погодити в громадських, але й найшов у церкві підпору для своєї громадської й національної праці та черпав у ній сили для неї.

Політичні новини.

Експозе мін. Здзиховського

На засіданні будж. комісії союму 28. І. мін. скарбу в експозе м. и. представив бюджет, причому крім дефіциту, період валютної спекуляції і зросту ці, збільшення кількості білону, загрозливі позички, значніша місія Кермера, переговори з Бенкерс Трестом, екон. конфлікт із Німеччиною, аріст безробіття, упадок підприємств.

За утворення „Хлопського стороництва“.

Пос. Домбський, голова новоутвореного „Хлопського стороництва“ вислав до „Віршовиці“ і до групи кс. Оксана лист, в яких предкладає негайну злуку їх партій і парл. клубів в одно велике класове „Хлопське стороництво“.

Участь мид. уряду в фальш. афері.

Мадярський мін. ан. справ Раковський і прем. Бетлен признали, що знали про фальшування баннотів, Раковський безпосередно перед арештуванням мн. Віндішгреца іздав до нього з шафом поліції Надощ.

Конференція Бріана з Чамберленом.

28. І. буда в Парижі стріча Бріана з Чамберленом. Обговорили м. и. справу розбродження Німеччини, адміністрацію Саяри, скількисть окуп. військ у Надренії і справу приналежності Польщі до Ради С. Народів. Бріан після конференції заявив, що то була важч. важна думка без окованих рішень. Обз. мін. задоволені, що Зедіневі Держави приступили до тагського трибуналу.

Довіра для Лютера.

На засіданні райхстага уряд Одержав в іменному голосуванні більшістю голосів заву довіра: на 450 послів 160 було за, 149 проти, 151 здержалося від голосування.

Смерть ял. през. міністрів.

28. січня помер у Токіо президент ради міністрів Като. На місце помершого президентом ради міністрів іменовано міністра внутрішніх справ Вакасухі. Вакасухі прийняв місію утворення нового уряду.

Бірна.

Гроші.

Америк. дол. 732 — 734 канад. дол. 712 — 718, чеськ. кр. 0.3300 — 0.2312, лев 0.300 — 0.312, франк. фр. 0.2900 — 0.212, фр. швейц. 1.43 — 1.50, англ. фунт 3400 — 3424.

Золото, 20 кр. 2880 — 2900, 20 франк. 2880 — 2900, 20 марк. 3500 — 3520, 10 руб. 3400 — 3424.

Срібло, Астер. кр. 0.5600 — 0.3800, 5 марк. 3400 — 3410, флорени 1.50 — 1.53, рубл. 245 — 250, угорск. доллор 1.50 — 1.53 — 1.55.

З польського сенату.

Засідання з 27. січня.

На вступі маршалок повідомив, що сен. Макаретич висловив інтерпеляцію у справі ревізії монополізації концесій, а сенатори Бузек, Посен і Вольницький у справі замочення мина військових справ військового матеріалу. Зарга запропонував, щоб будувалися зміни до закону про авторське право.

Описав промовляли сенатори Поповський (ЗЛН) і Кшижановський (КЛЮЗ прац). Більшістю 5 голосів (47 проти 42) прийнято законопроект про плачання податків у натурі: збіжжя і вугіллям. По довжій дискусії прийнято також деякі зміни в приписах про найвищий адміністративний трибунал. Найважливішою зміною це введення адвокатського примусу в поступуваннях перед ним, адміністративним трибуналом.

Прийнято ще соймову новелу до закону про примусове охорони шеплення віспи, як також про покращення коштів лічення бідних у публичних шпиталях на просторі б. російської займанщини. Позаяк також законопроект про вату уродин дітей невідомих батьків на тому ж просторі. До соймового проекту додано поправку, що такі діти повинні бути тої віри, що їх батьки, а це повинна усталити адміністративна влада. Опікунові дитини прислуговує право відкликатися до вищих інстанцій.

Найближче засідання відбудеться 18. лютого.

НА КАРНАВАЛ
найбільший вибір жіночих
матеріалів поручає
по дуже знижених цінах
ФІРМА
АНТІН УВЕРА
Львів, вул. Галицька 10.

Декабристи.

102

З приводу столітніх роковин революції декабристів.

VIII. Пестель і його „Русская Правда“.

Ідеологом „Полудневого Товариства“ і взагалі найбільшим інтелектом першого революційного руху в Росії був Пестель. Його програма, відрізняючись від більшості творів „Русская Правда“, була поступова й демократична. Пестель походив з німецької родини. Виховався в Празі. Був добрим воюючим і відзначився в кількох битвах. Був теж добрим організатором.

Пестель знав докладно історію революцій. Велика французька революція дала йому своїми надто глибокими потрясіннями і проявами анархії. Змагаючи до революції в Росії, бажав перевести згладко, можливо без проливу крові. Тому бажав мати подрібно оброблений план реорганізації Росії. Після щасливо доведеного перевороту той план слід послідовно здійснювати.

Особливо переворот в Іспанії привів до впадою Пестелеві. Його військовий характер, спокійний хід, без соціальних потрясіння причинилися до того, що якраз таку форму перевороту признав він гідною наслідування. Дальший неуспіх іспанської революції пояснював тим, що короля лишено при житті, а він знівечив всі здобутки революції. Звідси *conditio sine qua non*: позбавити життя царя.

Одночасно Пестелю своїм студіях і аналізі політичного розвитку прийшов до переконання, що конституціоналізм є лише половинчатим вирішенням справ, що він в суті речі є покриткою абсолютизму. Вище від парламентаризму сла-

вив він автократизм, який своїм незв'язаним діланням скорше й радикальніше переводить реформи, тоді як конституційний парламентаризм повільніше усуває лихо. Його завданням є не парламентаризування тільки демократизування держави. „Основе змагання теперішнього часу каже він — вміщується в боротьбі між народними масами і всякого рода аристократією, без огляду на те, чи вона базується на багатстві, чи на походженні“.

Автократичного правління (диктатури) вимагав Пестель в своїй „Русській Правді“ на 15 літ. На протязі того часу тимчасовий революційний уряд мав перевести всі реформи політичного й суспільного характеру. Пестель будучи революціонером і конспіратором, був проти всякої революції і конспірації в будучині. Осягнувши намічену мету, довершивши перевороту, ставав на становищі безоглядного послуху у відношенні до державної влади, був за збереження ладу і порядку за всяку ціну. Тому висупав проти всяких явних і тайних товариств в будучині, уважаючи перші зайлими з огляду на благодатну діяльність держави, а другі — шкідливими. Як дуже під тим оглядом Пестель схожий до комуністів, які самі вийшли з підземелля і що досі в багатьох державах проводять нелегально свою діяльність, а які в себе всякі явні і тайні товариства уважають або зайвими, або шкідливими.

Держава — це взаїмна рівновага прав й обов'язків. Уряд має обов'язок кермувати зорною діяльністю громадянства і виобрати найліпші засоби для забезпечення щастя всім громадянам держави. Парія є зобов'язаний до послуху, але він має право домагатися, щоб діяльність

уряду змагала до забезпечення загального й одиничного щастя громадян. А те загальне щастя в державі є залежне від двох чинників, від загальної безпеки і від добробуту. Без публичної безпеки не може бути бесіди про збереження існування громадянина і його майна. Що торкається добробуту, то завданням уряду є усунути ті перепони, які стрічають громадяне в своїй змаганні до його осягнення. До добробуту можуть громадяне дійти власними силами, але не можуть самі забезпечити собі загальної безпеки.

Пестель бажав завести в Росії внутрішній лад, дати населенню справедливе судництво, звести станове обмеження, що не давали змоги вибрати собі звання. Кожному громадянину бажав він забезпечити мінімум існування і створити умови до осягнення загального добробуту.

Цікаві є погляди Пестеля на земельну справу. В розгляд цієї справи він зупиняється на двох теоріях. Перша з них уважає землю власністю загалу як дар природи; друга уважає її власністю тих, що на ній працюють. Обидві теорії в своїй чистій формі є — на думку Пестеля — односторонні й помилкові. Людина живе на землі і з неї черпає свою пищу, земля є власністю всього людського роду і ніхто не повинен бути виключений від її посідання. З ходом суспільного розвитку повстало поняття власності. Оскільки власності є головною метою громадянства і святом обов'язком уряду. Кожна людина повинна мати забезпечене існування, в першу чергу слід про нього (існування) думати, а опісля про здобуття багатства. До кінцевих засобів до життя має право кожна

людина, до надміру достатків — тільки той, хто їх створив.

Виходячи з тих роздумів, створив Пестель незвичайно цікавий план суспільно-аграрної реформи в Росії. Землі в кожній волості (громаді) має бути поділена на дві рівні частини. Перша частина є власністю громади, а друга приватною. Громадська власність шорічньо підлягає поділові. Кожний член громади має право домагатися з громадського фонду такого казачка ґрунту, який потрібний на удержання 5-ти осіб (батька, матері і 3 дітей). До такої частини ґрунту, до мінімуму мають право також ті, що посідають власну землю. Поодинокі господарі, якщо мають більшу сім'ю, можуть вважати не однією, але двома і більше парцеля з громадського фонду. Те домагання, що переступає границі мінімуму, може бути заспокоєне відповідно до сароможности громади. У випадку нестачі відповідної кількості землі, потребуєчи понад мінімум одержують менше (як вимагають), а ті, що мають власну землю, тоді нічого не одержують. Працюючи виключно на землі мають першештество перед тими, що займаються ще чим іншим (напр. ремеслом). На протязі перших 10 до 15 літ слід лише платити чинш в попередніх розмірах за землю громадську і власну, опісля тільки за власну, відданих громаді, мають бути вигороджені грошево.

Ця реформа Пестеля торкалася тільки вільних селян. Ніяк не розв'язував він справу „приматія“, панщинаних селян.

(Продовження буде)